

Omluva k jednání

Pokud soud, za, v zásadě rovnocenných podmínek, jednou omluvu obviněného k jednání akceptuje a podruhé nikoliv, aniž by to dal obviněnému jakkoliv předem najevo, pak rozhodnutí, o neakceptování omluvy a konání jednání, je rozhodnutím překvapivým a nepředvídatelným.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 8 Tdo 99/2010, ze dne 3.2.2010)

Nejvyšší soud projednal v neveřejném zasedání dovolání obviněného T. Z. , proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci ze dne 30. 6. 2009, sp. zn. 55 To 273/2009, jako odvolacího soudu v trestní věci vedené u Okresního soudu v České Lípě pod sp. zn. 18 T 226/2008, a rozhodl tak, že podle § 265k odst. 1 tr. ř. se usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci ze dne 30. 6. 2009, sp. zn. 55 To 273/2009, a rozsudek Okresního soudu v České Lípě ze dne 16. 3. 2009, sp. zn. 18 T 226/2008, zrušují. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. se současně zrušují také další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. se Okresnímu soudu v České Lípě přikazuje, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění :

Rozsudkem Okresního soudu v České Lípě ze dne 16. 3. 2009, sp. zn. 18 T 226/2008, byl obviněný T. Z. uznán vinným pokusem trestného činu krádeže podle § 8 odst. 1 tr. zák., § 247 odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. zák. a odsouzen podle § 247 odst. 2 tr. zák. k nepodmíněnému trestu odnětí svobody na deset měsíců, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 2 písm. b) tr. zák. zařazen do věznice s dozorem. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. byla obviněnému uložena povinnost zaplatit na náhradu škody poškozenému J. H. částku 3.700,- Kč. Podle § 229 odst. 2 tr. ř. byl poškozený se zbytkem svého nároku na náhradu škody odkázán na řízení ve věcech občanskoprávních.

Podle skutkových zjištění soudu prvního stupně se obviněný pokusu trestného činu krádeže podle § 8 odst. 1 tr. zák., § 247 odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. zák. dopustil tím, že dne 15. 8. 2008 v době od 13.15 hod. do 13.30 hod. v Č. L. v B. ulici na parkovišti před obchodním domem OBI, se záměrem odcizit osobní automobil Škoda Octavia, v hodnotě 176.000,- Kč, vypáčil nezjištěným předmětem zámek dveří řidiče uvedeného vozidla, následně do automobilu vnikl a zde vytrhl a rozlomil spínací skříňku, takto hodlal vozidlo nastartovat a odjet s ním, což se mu nepodařilo, neboť byl při uvedeném jednání přistižen majitelem vozidla J. H., načež z místa utekl.

Rozsudek soudu prvního stupně napadl obviněný odvoláním, které zaměřil proti všem jeho výrokům. Usnesením Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci ze dne 30. 6. 2009, sp. zn. 55 To 273/2009, bylo odvolání obviněného podle § 256 tr. ř. jako nedůvodné zamítnuto.

Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podal obviněný prostřednictvím obhájce v zákonné lhůtě dovolání, v němž s odkazem na ustanovení § 265b odst. 1 písm. d) tr. ř. namítl, že byla porušena ustanovení trestního řádu o přítomnosti obviněného v hlavním líčení.

Dovolatel měl za to, že svoji neúčast u obou hlavních líčení řádně omluvil tím, že soudu prvního stupně faxově zaslal potvrzení o pracovní neschopnosti. V prvním případě soud jeho omluvu v podobě dokladu o pracovní neschopnosti akceptoval a hlavní líčení odročil na 16. 3. 2009. Dne 13. 3. 2009

odfaxoval soudu prvního stupně potvrzení pracovní neschopnosti vystavené 12. 3. 2009; v té době trpěl vysokými horečkami, byl schopen pouze zajistit odeslání „neschopenky“. Soud prvního stupně tuto stejnou omluvu neakceptoval a konal hlavní líčení v jeho nepřítomnosti s tím, že nežádal o odročení hlavního líčení. I kdyby tuto argumentaci soud přijal, nebyly podle jeho názoru splněny předpoklady § 202 odst. 3 tr. ř. pro přečtení znaleckého posudku ke stanovení výše škody bez jeho souhlasu, poněvadž svoji nepřítomnost omluvil. Odvolacímu soudu vytkl, že toto pochybení soudu prvního stupně nenapravit a naopak konstatoval, že se neomluvil žádným způsobem, že zaslání neschopenky je naprosto nedostačující a soud prvního stupně s ním jednal správně jako s obviněným, který se sám svou nekázní zbavil možnosti účastnit se hlavního líčení. Navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadené usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci a aby tomuto soudu přikázal věc znovu projednat a rozhodnout.

Státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství ve vyjádření k dovolání obviněného uvedl, že s přihlédnutím k materiálům, které měl v dané věci k dispozici, shledává dovolání obviněného důvodným. Hlavní líčení bylo původně nařizeno na den 21. 1. 2009. Před jeho konáním zaslal obviněný soudu prvního stupně faxem bez jakéhokoli doplnkového komentáře kopii své pracovní neschopnosti, na což soud reagoval odročením hlavního líčení na den 16. 3. 2009. Soud nezjišťoval podrobnosti o pracovní neschopnosti obviněného a ani obviněného neupozornil na nedostatečnost takové omluvy či na potřebu výslovně o odročení hlavního líčení požádat. Před konáním odročeného hlavního líčení dne 16. 3. 2009 zaslal obviněný soudu prvního stupně opět faxem bez jakéhokoli doplnkového komentáře kopii své aktuální pracovní neschopnosti. Soud prvního stupně s odkazem na ustanovení § 202 odst. 2 tr. ř. konal hlavní líčení v nepřítomnosti obviněného, přičemž navíc provedl podle § 211 odst. 5 tr. ř. důkaz čtením znaleckého posudku. Ani v tomto případě soud nezjišťoval podrobnosti o pracovní neschopnosti obviněného a z obsahu spisu neplyne, že by existovaly nějaké pochybnosti o její věrohodnosti. Jelikož v předchozím případě nalézací soud zvolený způsob omluvy obviněného akceptoval a hlavní líčení odročil, je jeho rozhodnutí ze dne 16. 3. 2009 o konání hlavního líčení v nepřítomnosti obviněného rozhodnutím překvapivým a porušujícím právo obviněného na obhajobu. Navrhl proto, aby dovolací soud zrušil napadené usnesení odvolacího soudu i jemu předcházející rozsudek soudu prvního stupně a aby soudu prvního stupně přikázal věc nově projednat a rozhodnout.

Nejvyšší soud jako soud dovolací zjistil, že dovolání je podle § 265a tr. ř. přípustné, že je podala včas oprávněná osoba a že splňuje náležitosti obsahu dovolání ve smyslu § 265f odst. 1 tr. ř. Protože nebylo možné dovolání odmítnout podle § 265i odst. 1 tr. ř., dovolací soud přezkoumal podle § 265i odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost těch výroků rozhodnutí, proti nimž bylo dovolání podáno, v rozsahu a z důvodů uvedených v dovolání, jakož i řízení napadenému rozhodnutí předcházející a shledal, že dovolání je důvodné.

Podle § 265b odst. 1 písm. d) tr. ř. lze dovolání podat, byla-li porušena ustanovení o přítomnosti obviněného v hlavním líčení nebo ve veřejném zasedání.

Z hlediska obsahu dovolání je s poukazem na uvedený dovolací důvod významná otázka, zda byly splněny podmínky pro konání hlavního líčení dne 16. 3. 2009 v nepřítomnosti obviněného.

Z obsahu spisu je zřejmé, že Okresní soud v České Lípě nařídil konání hlavního líčení na den 21. 1. 2009. Obviněný byl k hlavnímu líčení předvolán vz. č. 5a tr. ř., jehož obsahem je i poučení o možnosti konat hlavní líčení v nepřítomnosti obviněného, dne 1. 12. 2008 (doručenka č. l. 176). Dne 20. 1. 2009 bylo Okresnímu soudu v České Lípě doručeno telefaxem rozhodnutí o dočasné pracovní neschopnosti obviněného (A 3043025) vystavené MUDr. J. V. (č. l. 178). V hlavním líčení dne 21. 1. 2009 samosoudce konstatoval potvrzení pracovní neschopnosti a vyhlásil usnesení, kterým bylo hlavní líčení „za účelem opětovného předvolání obžalovaného“ odročeno na 16. 3. 2009. K tomuto hlavnímu líčení byl obviněný opět obeslán vz. č. 5a tr. ř. (doručenka č. l. 179). Dne 13. 3. 2009

odeslal obviněný Okresnímu soudu v České Lípě telefaxem další rozhodnutí o dočasné pracovní neschopnosti (A 3043086) vystavené dne 12. 3. 2009 MUDr. J. V. (č. l. 180). Z protokolu o hlavním líčení ze dne 16. 3. 2009 se podává, že samosoudce „konstatoval fax s potvrzením pracovní neschopnosti“, načež vyhlásil usnesení, že podle § 202 odst. 2 tr. ř. bude hlavní líčení konáno v nepřítomnosti obžalovaného (č. l. 182).

V odůvodnění rozhodnutí Okresní soud v České Lípě konstatoval, že se obviněný k hlavnímu líčení nedostavil, zaslal již podruhé faxem pouze potvrzení o pracovní neschopnosti, o odročení hlavního líčení nepožádal, a proto bylo jednáno v jeho nepřítomnosti (strana 2). Odvolací soud označil procesní postup soudu prvního stupně za správný. Podle jeho názoru již první faxová zpráva nemohla sloužit jako řádná omluva neúčasti obviněného v hlavním líčení. Přesto soud prvního stupně hlavní líčení odročil za účelem opětovného obeslání obviněného na den 16. 3. 2009, ale ani v tomto případě se obviněný nedostavil a stejně jako v předchozím případě doručil doklad o pracovní neschopnosti. Protože se obviněný k hlavnímu líčení nedostavil, aniž by svoji neúčast u soudu řádně omluvil a případně požádal o jeho odročení, byly splněny předpoklady ustanovení § 202 odst. 2 tr. ř. pro konání hlavního líčení v nepřítomnosti obviněného (strany 2, 3 usnesení).

S těmito závěry v konkrétním případě souhlasit nelze.

Podmínky, za nichž může soud provést hlavní líčení v nepřítomnosti obviněného, jsou upraveny v ustanovení § 202 tr. ř. Podle § 202 odst. 2 tr. ř. se v nepřítomnosti obviněného může hlavní líčení provést, jen když soud má za to, že lze věc spolehlivě rozhodnout a účelu trestního řízení dosáhnout i bez přítomnosti obviněného, a obžaloba byla obviněnému řádně doručena a obviněný byl k hlavnímu líčení včas a řádně předvolán a o skutku, který je předmětem obžaloby, byl obžalovaný už některým orgánem činným v trestním řízení vyslechnut a bylo dodrženo ustanovení o zahájení trestního stíhání (§ 160 tr. ř.) a obviněný byl upozorněn na možnost prostudovat spis a učinit návrhy na doplnění vyšetřování (§ 166 odst. 1 tr. ř.). Podle § 202 odst. 3 tr. ř. nedostaví-li se obviněný bez řádné omluvy k hlavnímu líčení a soud rozhodne o tom, že se hlavní líčení bude konat v nepřítomnosti obviněného, lze v hlavním líčení protokoly o výslechu svědků, znalců a spoluobviněných přečíst za podmínek uvedených v § 211 tr. ř.

Odchylně jsou vymezeny podmínky pro konání hlavního líčení v nepřítomnosti obviněného, je-li obviněný ve vazbě, ve výkonu trestu odnětí svobody nebo jde-li o trestný čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice převyšuje pět let (§ 202 odst. 4 tr. ř.), avšak o tuto situaci se v posuzovaném případě nejedná.

Právní závěry soudů nemohou obstát, neboť nekorespondují s dikcí čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (nadále „Listiny“), v němž je obsažen jeden z ústavních principů, jimiž je garantováno právo na spravedlivý proces, a potažmo jsou v rozporu i s čl. 6 odst. 3 písm. b), c) Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále „Úmluvy“).

Podle čl. 6 odst. 3 písm. b), c) Úmluvy každý, kdo je obviněn z trestného činu, má právo mít přiměřený čas a možnosti k přípravě obhajoby a obhajovat se osobně nebo za pomoci obhájce podle vlastního výběru. Podle čl. 38 odst. 2 Listiny má každý právo, aby jeho věc byla projednána veřejně, bez zbytečných průtahů a v jeho přítomnosti a aby se mohl vyjádřit ke všem prováděným důkazům.

Čl. 38 odst. 2 Listiny nutno v daných souvislostech vykládat tak, že každý, o jehož právech a povinnostech má být v soudním řízení rozhodnuto, má mít v rámci práva na soudní a jinou ochranu možnost osobně se účastnit jednání, v němž se rozhodne. Musí mu být reálně umožněno, aby se jednání mohl účastnit, vyjádřit se před soudem k tomu, co je mu kladeno za vinu, a k důkazům, na nichž je obžaloba založena (k tomu přiměřeně např. nálezy Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 238/2000, II. ÚS 145/02 aj.). V posuzované věci se tak nestalo a řízení jako celek tak pozbylo podstatných rysů

spravedlivého procesu.

Dovolací soud nezpochybňuje, že potvrzení o dočasné pracovní neschopnosti se vystavuje především pro účely sociálního zabezpečení a pro pracovně právní účely (viz § 4 odst. 3 vyhlášky č. [31/1993](#) Sb.) a že ještě nikterak neprokazuje, že obviněný není schopen se hlavního líčení účastnit (viz přiměřeně usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 5 Tdo 442/2003). Samo o sobě jistě nepředstavuje řádnou omluvu nepřítomnosti v hlavním líčení ani žádost o jeho odročení a není ani možné chápat je bez dalšího jako projev vůle obviněného zúčastnit se hlavního líčení.

Ovšem za situace, kdy soud prvního stupně první faxově zasláný doklad o dočasné pracovní neschopnosti obviněného akceptoval a hlavní líčení dne 21. 1. 2009 odročil, implicitně obviněnému signalizoval, že zaslání takového dokladu jako řádnou omluvu jeho účasti v hlavním líčení přijímá a nebude hlavní líčení konat v jeho nepřítomnosti. Nepoučil jej totiž o tom, za jakých okolností vnímá dočasné potvrzení pracovní neschopnosti jako omluvu jeho nepřítomnosti a že ani jeho odeslání bez prohlášení obviněného, že se chce hlavního líčení účastnit, neznamená, že hlavní líčení nelze v jeho nepřítomnosti provést. Pokud následně v hlavním líčení dne 16. 3. 2009 za stejné situace potvrzení o dočasné pracovní neschopnosti neakceptoval, aniž by z obsahu spisu vyplývaly nějaké pochybnosti o jeho věrohodnosti (soud si potřebná zjištění ani neopatřoval), a konal hlavní líčení v nepřítomnosti obviněného, pak takové rozhodnutí bylo pro obviněného překvapivé a nepředvídatelné a porušující zásadu právní jistoty (k tomu např. nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 102/03). Ve svých důsledcích pak je takové rozhodnutí i rozhodnutím porušujícím právo na spravedlivý proces podle čl. 36 Listiny základních práv a svobod.

Námítky obviněného, jimiž odkázal na dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. d) tr. ř., jsou proto důvodné a k odstranění podstatné procesní vady, jejímž důsledkem bylo porušení práva obviněného na obhajobu, je nezbytné provést hlavní líčení znovu, a to za důsledného respektování ustanovení o přítomnosti obviněného v něm a respektování jeho práv zakotvených v čl. 36 a 38 odst. 2 Listiny.

Nejvyšší soud z podnětu dovolání obviněného zrušil napadené usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem - pobočky v Liberci i jemu předcházející rozsudek Okresního soudu v České Lípě, poněvadž tato rozhodnutí vzešla z řízení, jež je zatíženo vadou ve smyslu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. d) tr. ř. Zrušil také všechna další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Okresnímu soudu v České Lípě přikázal, aby věc znovu projednal a rozhodl.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Oběť trestného činu](#)
- [Dohoda o vině a trestu](#)
- [Zajištění nároku poškozeného](#)
- [Práva obviněného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vydání příkazu k dodání do výkonu trestu](#)
- [Neoprávněná činnost pro cizí moc](#)
- [Kvalifikace skutku](#)
- [Odnětí věci rozhodujícímu soudci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhradní trest](#)

- [Výkon trestu](#)
- [Účinné vyšetřování \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)